

HOTĂRÂREA CURȚII (A TREIA CAMERĂ)
DIN 5 MAI 1983*

Paola Piscitello
împotriva
Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS)
(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare,
(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare,
formulată de Corte di cassazione - Italia)

„Securitate socială - Pensie socială - Transfer”

Cauza 139/82

În cauza 139/82,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Corte di cassazione din Italia (Curte de Casație), de pronunțare, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe între

PAOLA PISCITELLO

și

ISTITUTO NAZIONALE DELLA PREVIDENZA SOCIALE (INPS),

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității (JO L 149, p. 2, Ediție specială, 5/vol. 1, p. 26),

CURTEA (a treia Cameră),

compusă din U. Everling, președinte de cameră, Mackenzie Stuart și Y. Galmot, judecători,

avocat general: G. F. Mancini,
grefier: P. Heim

pronunță prezenta

Hotărâre

1. Prin Ordonanța din 14 ianuarie 1982, primită la Curte la 30 aprilie 1982, Corte di cassazione a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, o întrebare preliminară

* Limba de procedură: italiana.

privind interpretarea articolului 10 din Regulamentul nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității (JO L 149, p. 2, Ediție specială, 5/vol. 1, p. 26).

2 Întrebările sunt adresate în cadrul unui litigiu între doamna Piscitello și Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS) (Institutul Național pentru Protecție Socială).

3 Doamna Piscitello, cetățean italian, a beneficiat, de la 1 ianuarie 1973, de ajutorul social prevăzut la articolul 26 din Legea nr. 153 din 30 aprilie 1969. Potrivit acestei dispoziții, ajutorul social este acordat resortisanților, în vârstă de 65 de ani, care își au reședința pe teritoriul Italiei și al căror venit anual, cumulată, în cazul în care sunt căsătoriți, cu cel al soțului/soției, este mai mic decât sumele prevăzute de lege.

4 Legea italiană nr. 153 din 30 aprilie 1969 acordă persoanelor interesate – în cazul în care îndeplinesc condițiile prevăzute de aceasta – drepturi, independent de orice apreciere discreționară a situației personale a acestora și de sărăcia acesteia. Ajutorul social se acordă automat oricărui resortisant italian în vârstă de 65 de ani care nu beneficiază de nicio altă prestație de securitate socială sau de asistență socială și care, având în vedere situația sa fiscală, nu deține venituri suficiente pentru asigurarea nevoilor vitale. Pe de altă parte, în cazul în care persoana în cauză obține alte venituri, cuantumul ajutorului social se reduce.

5 Prin decizia INPS din data de 26 iunie 1976, care a intrat în vigoare la 1 aprilie 1975, beneficiul ajutorului social i-a fost retras doamnei Piscitello pe motivul că, la această dată, își mutase reședința în Belgia, la un membru al familiei sale și nu mai îndeplinea toate condițiile prevăzute la articolul 26 din legea respectivă.

6 Doamna Piscitello a atacat această decizie în fața Pretura di Enna, a introdus apel în fața Tribunale di Enna și, ulterior, în fața Corte di cassazione, care adresează următoarea întrebare preliminară:

«„Renunțarea la clauzele de reședință”, prevăzută la articolul 10 din Regulamentul nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971, are ca efect abrogarea dispozițiilor articolului 26 din Legea nr. 153 din 30 aprilie 1969, care stipulează că acordarea și beneficierea de ajutor social sunt condiționate de reședința respectivului cetățean italian pe teritoriul național și, prin urmare, acest ajutor poate fi suspendat sau retras din cauza faptului că beneficiarul își mută reședința pe teritoriul unui alt stat membru, având în vedere faptul că, pe de o parte, ajutorul social are caracter de asistență (a se vedea Decizia nr. 157 din 15 ianuarie 1980 a Corte Costituzionale) și, pe de altă parte, aceasta intră, de asemenea, în categoria prestațiilor pentru limită de vârstă enumerate la articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 al Consiliului, conform căruia respectivul regulament se aplică tuturor regimurilor de securitate socială referitoare la [...] prestațiile pentru limită de vârstă?»

7 Din formularea întrebării preliminare adresate de Corte di cassazione din Italia reiese că prin intermediul respectivei întrebări se urmărește să se stabilească, pe de o parte, dacă o prestație precum ajutorul social italian intră în domeniul de aplicare material al Regulamentului nr. 1408/71 și, pe de altă parte, dacă această prestație este vizată de renunțarea la clauzele de reședință, prevăzută la articolul 10 alineatul (1) din regulamentul respectiv.

Cu privire la primul punct

8 Potrivit articolului 4 alineatul (1) litera (c) și alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71, prezentul regulament se aplică tuturor legislațiilor referitoare la ramurile de securitate socială care se referă la prestațiile pentru limită de vârstă, indiferent dacă acestea stabilesc un regim de tip contributiv sau necontributiv. Din articolul 1 litera (t) din același regulament reiese că „prestații” reprezintă toate prestațiile acordate în temeiul legislației statelor membre, „inclusiv toate elementele acestora plătibile din fonduri publice”. Articolul 4 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1408/71 prevede că prezentul regulament nu se aplică „asistenței sociale și medicale”.

9 În ordonanța sa de trimitere, Corte di cassazione precizează că ajutorul social prevăzut de Legea nr. 153 din 30 aprilie 1969 are caracter de asistență, în temeiul dreptului italian și în conformitate cu Decizia nr. 157 din 15 decembrie 1980 a Corte Costituzionale. Acest fapt, astfel cum arată însăși Corte di cassazione, nu este suficient, ca atare, pentru a exclude, în temeiul dreptului comunitar, această prestație din domeniul de aplicare material al Regulamentului nr. 1408/71.

10 Astfel cum a constatat Curtea în Hotărârea din 6 iulie 1978, pronunțată în cauza Gillard (cauza 9/78, Recueil p. 1661), distincția între prestații excluse și prestații care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71 se bazează în mod esențial pe elementele constitutive ale fiecărei prestații, în special pe scopul acesteia și condițiile de acordare.

11 Este necesar să se observe, în primul rând, faptul că, deși prin anumite caracteristici ale sale, o lege precum Legea italiană nr. 153 din 30 aprilie 1969 prezintă asemănări cu legislația în materie de asistență socială – ținând seama, în special, de faptul că legea respectivă consideră lipsa mijloacelor drept criteriul fundamental pentru aplicarea sa și nu prevede cerințe referitoare la perioadele de activitate profesională, de afiliere sau de cotizatie –, aceasta are totuși legătură cu securitatea socială prin faptul că renunțarea la aprecierea individuală, specifică asistenței, conferă beneficiarilor o poziție definită în mod legal care dă dreptul la o prestație similară pensiilor pentru limită de vârstă menționate la articolul 4 din Regulamentul nr. 1408/71.

12 În al doilea rând, este necesar să se aibă în vedere faptul că, ținând seama de definiția în sens larg a categoriilor de beneficiari, o astfel de lege îndeplinește, în realitate, o funcție dublă, care constă, pe de o parte, în garantarea unui minimum de mijloace de subzistență pentru persoanele aflate complet în afara sistemului de securitate socială și,

pe de altă parte, asigurarea unui venit suplimentar pentru beneficiarii de prestații de securitate socială insuficiente.

13 În aceste condiții, este necesar să se admită faptul că o prestație, astfel cum este cea prevăzută la articolul 26 din Legea nr. 153 din 30 aprilie 1969 care, pe de o parte, le acordă beneficiarilor unui ajutor social un statut definit din punct de vedere legal, în afara oricărei aprecieri individuale și discreționare ale nevoilor sau ale situațiilor personale ale acestora și care, pe de altă parte, le poate asigura un supliment de venituri beneficiarilor de prestații de securitate socială, intră, în principiu, în domeniul securității sociale, în sensul articolului 51 din tratat și nu este exclusă din domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71, în temeiul dispozițiilor articolului 4 alineatul (4).

Cu privire la al doilea punct

14 Potrivit articolului 10 alineatul (1) paragraful 1 din Regulamentul nr. 1408/71:

„1. Cu excepția cazurilor în care prezentul regulament prevede altfel, prestațiile în numerar pentru invaliditate, limită de vârstă sau cele de urmaș, indemnizațiile pentru accidente de muncă sau boli profesionale și ajutoarele de deces dobândite în conformitate cu legislația unuia sau mai multor state nu pot face obiectul niciunei reduceri, modificări, suspendări, retrageri sau confiscări, dat fiind faptul că beneficiarul își are reședința pe teritoriul unui alt stat membru decât cel în care este situată instituția responsabilă pentru plată”.

15 Obiectul acestei dispoziții este favorizarea liberei circulații a lucrătorilor și a membrilor familiilor acestora, prin protejarea persoanelor în cauză împotriva prejudiciilor care pot rezulta în urma schimbării reședinței dintr-un stat membru în altul; prin urmare, această dispoziție urmărește să garanteze că persoanele în cauză își mențin dreptul la prestații, indemnizații și ajutoare dobândite în temeiul legislației unuia sau mai multor state membre, cu toate că își au reședința pe teritoriul unui alt stat membru decât cel în care este situată instituția responsabilă pentru plată.

16 Din observațiile anterioare reiese că un ajutor de tipul celui prevăzut la articolul 26 din legea italiană menționată anterior se acordă, în condițiile și pe baza unor criterii obiective definite de această lege, resortisanților în vârstă, pentru a le asigura un minimum de mijloace de subsistență. Prin urmare, o astfel de alocație este considerată prestație pentru limită de vârstă în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71. Astfel, aceasta se numără printre prestațiile prevăzute la articolul 10 alineatul (1) paragraful 1 din Regulamentul nr. 1408/71. În lipsa unor dispoziții speciale privind alocația respectivă în Regulamentul nr. 1408/71, este necesar să se admită că această prestație este vizată de renunțarea la clauzele de reședință, prevăzută la articolul 10 alineatul (1) din acest regulament.

17 Având în vedere considerațiile anterioare, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată de Corte di cassazione după cum urmează:

1) O alocație precum ajutorul social prevăzut la articolul 26 din Legea italiană nr. 153 din 30 aprilie 1969 care, pe de o parte, le conferă beneficiarilor un statut definit din punct de vedere legal, în afara oricărei aprecieri individuale și discreționare ale nevoilor sau ale situațiilor lor personale și care, pe de altă parte, le poate asigura un supliment de venituri beneficiarilor de prestații de securitate socială, intră, în principiu, în domeniul securității sociale prevăzut la articolul 51 din tratat și nu este exclusă din domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71, în temeiul dispozițiilor articolului 4 alineatul (4).

2) O alocație de tipul celei prevăzute la articolul 26 din legea italiană menționată anterior se acordă, în condițiile și pe baza unor criterii obiective definite de această lege, resortisanților în vârstă, pentru a le asigura un minimum de mijloace de subzistență. O astfel de alocație trebuie, prin urmare, să fie considerată prestație pentru limită de vârstă în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71. Astfel, aceasta se numără printre prestațiile prevăzute la articolul 10 alineatul (1) paragraful 1 citat anterior din Regulamentul nr. 1408/71. În lipsa unor dispoziții speciale privind alocația respectivă în Regulamentul nr. 1408/71, este necesar să se admită că această prestație este vizată de renunțarea la clauzele de reședință, prevăzută la articolul 10 alineatul (1) din prezentul regulament.

Cu privire la cheltuielile de judecată

18 Cheltuielile efectuate de guvernul Italiei, de guvernul Regatului Unit și de Comisie, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA (a treia Cameră),

pronunțându-se cu privire la întrebarea care i-a fost adresată de Corte di cassazione, prin Ordonanța din 14 ianuarie 1982, hotărăște:

1) O alocație precum ajutorul social prevăzut la articolul 26 din Legea italiană nr. 153 din 30 aprilie 1969 care, pe de o parte, le conferă beneficiarilor un statut definit din punct de vedere legal, în afara oricărei aprecieri individuale și discreționare ale nevoilor sau ale situațiilor lor personale și care, pe de altă parte, le poate asigura un supliment de venituri beneficiarilor de prestații de securitate socială, intră, în principiu, în domeniul securității sociale prevăzut la articolul 51 din tratat și nu este exclusă din domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1408/71, în temeiul dispozițiilor articolului 4 alineatul (4).

2) O alocație de tipul celei prevăzute la articolul 26 din legea italiană menționată anterior se acordă, în condițiile și pe baza unor criterii obiective definite de această lege, resortisanților în vârstă, pentru a le asigura un minimum de mijloace de

subzistență. O astfel de alocație trebuie, prin urmare, să fie considerată prestație pentru limită de vârstă în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71. Astfel, aceasta se numără printre prestațiile prevăzute la articolul 10 alineatul (1) paragraful 1 din Regulamentul nr. 1408/71. În lipsa unor dispoziții speciale privind alocația respectivă în Regulamentul nr. 1408/71, este necesar să se admită că această prestație este vizată de renunțarea la clauzele de reședință, prevăzută la articolul 10 alineatul (1) din prezentul regulament.

Everling

Mackenzie Stuart

Galmot

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 5 mai 1983.

Grefier
prin ordin
H. A. RühlU. Everling
administrator principal

Președintele celei de-a treia Camere